

FOTBOLLSVÅLDET I

STOCKHOLM

Ur matchgående supportrars perspektiv

Av: Oliver Wiberg

Handledare: Magnus Öhlander

Södertörns högskola | Institutionen för historia och samtidsstudier

Kandidatuppsats 15 hp

Etnologi | HT 2023



ABSTRACT

Author: Oliver Wiberg

Title: “Football violence in Stockholm”

From the perspective of matchgoing supporters

The Swedish football supporter culture is seemingly embossed with violence, crime and hate. The purpose of this study is to examine how football violence is comprehended and experienced by matchgoing supporters. The study consists of material gathered from participating observations at four football games and a documentary called “Jag är Huligan” (I’m a Hooligan), and interviews with matchgoing supporters with first hand experience of violence and includes police, security guard and active supporters. The study finds that Media is perceived as problematic with biased reports and insufficient details. Group identity is found to be mostly positive, assists in creating acceptance for rule-violations. The violence is perceived as non problematic for civilians and easily avoided. Inclusion into the violent spheres is targeted at young men and provides affirmation, police action seem to have a direct impact on recruitment. Finally it is concluded that improved dialogue and cooperation is key to improving and or changing supporter culture.

Keywords: Hooligan, Hooliganism, Supporter, Supporter culture, Violence.

Nyckelord: Huligan, Huliganism, Supporter, Supporterkultur, Våld.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
Inledning	4
Bakgrund	4
Syfte	6
Tidigare forskning	6
Metod & Material	8
Teoretiskt Perspektiv	9
Dramaturgisk interaktionism	10
Teoretiska begreppsdefinitioner	11
Fotbollsbegrepp	12
Etik & Reflexivitet	12
Fotbollens narrativ: medias makt och vinklingar i skildrandet av supporterkultur	13
Fotbollsfans och gemenskap: en analys av gruppidentiteter vid evenemang	18
Fotboll som arena för våld	23
Supporterengagemang: en väg mot lösningen av fotbollsvåld	27
Slutsatser, diskussion och vidare forskning	31
Käll- och litteraturförteckning	35
Bilaga 1: Intervjuguide	39

Inledning

Många år av mitt liv har jag gått på fotbollsmatcher med min pappa. Allt från obskyra matcher där det endast var omkring 100 åskådare där varje enskilt skrik hördes, till helt slutsålda arenor där åskådare sjunger, klappar händer, bränner bengaler och hoppar organiserat tillsammans för att stärka sitt lag. På vägen hem från arenan efter matcherna hände det att vi bevittnade slagsmål mellan supportergrupperingar från lagen som spelade matchen eller slagsmål mellan ena lagets supportergrupperingar och polis/väktare. Efter flera incidenter och händelser där supportrar som inte tillhör någon gruppering blivit attackerade av rivaliserande grupperingar bestämde sig min pappa att inte gå på de största matcherna som kallas för derbyn, då han inte upplever dem som säkra. Detta är något som gång på gång bevisats. Under derbymatchen mellan Hammarby och Djurgården 2 september 2018 kastades det en bengalisk eld upp på familjeläktaren från djurgårdsklacken rakt in bland en familj som gick på fotboll för första gången och en pressfotograf fick en stol kastad på sig (Andersson, 2018). Liknande scener utspelade sig under derbyt mellan AIK och Djurgården 16 oktober 2022, då bengaler återigen kastades in på familjeläktaren och kalabalik återigen uppstod (Lindblad, 2022). Att risken för våld ökar i derby sammanhang belyser sociologen Geoff Pearson i sin artikel *The Hoolifan: Positive fan attitudes to football hooliganism* där han tydligt ser i det empiriska materialet att risken att bli attackerad ökade signifikant vid evenemang där klubbarna ses som långvariga rivaler (Pearson, Rookwood 2012:156).

Bakgrund

Fotbollskulturen är ett välstuderat ämne, och svensk fotbollskultur är inget undantag, men ett något mindre studerat aspekt av fotbollskulturen är supporterkulturen, en subkultur av fotbollskulturen (Herd 2018:21). I dagsläget präglas den svenska supporterkulturen av våld, lagbrott, hatretorik och en tydlig klyfta mellan polis och supportergrupperingar där våld ofta förekommer. För att förstå hur våldet utspelar sig vid ett fotbollsevenemang måste vi först förstå de involverade aktörernas roller.

Polisen fungerar som ett skyddande organ för allmänheten och motverkar att brott utförs. I fotbollssammanhang används den särskilda polistaktiken (SPT) som har fyra grundprinciper;

kunskap, underlättande, kommunikation och differentiering. Taktiken bygger på arbete genom kommunikation och dialog i förebyggande syfte, istället för fysisk kontroll av folksamlingar (Polisen 2019). Polisen jobbar ihop med de allsvenska klubbarna och ordningsvakter för att planera säkerheten för kommande evenemang och hur avspärningar ska sättas. Ordningsvakter står under polisen i rangordningen och fungerar som underentreprenörer till polisen. Ordningsvakter brukar finnas placerade på arenan och fungerar som extra öron och ögon åt polisen och ska se till att det är säkert och lugnt på arenan.

De våldsbejakande supportrarna är svåra att klassificera, inom forskning, media och populärkultur används benämningar som "huligan" och "ultra" för personer som bryter mot regler och lagar på fotbollsevenemang. Det finns inga fasta definitioner för dessa begrepp/benämningar (Radmann 2015:9f). Jag kommer därför använda mig av begreppet huligan som en person som vid fotbollsevenemang utövar våld mot ordningsmakten och/eller andra supportrar. En Ultra definierar jag som en fanatisk supporter som bryter mot regler och lagar, men inte utövar våld (till exempel användningen av pyroteknik).

Under hela mitt liv som jag gått på fotbollsevenemang har jag förflyttat mig från familjeläktaren till den så kallade "klacken" (huvudsakligen kortsidan av arenan) där supportergrupperingarna oftast förekommer. Trots att jag spenderat flera år nära individer som kategoriseras som huliganer och ultras utan några problem, har en oro för säkerhet ökat på sistone. Rapporter om övervåld från polis har under 2023 blivit mer frekvent, och inför allsvenskans sista Stockholmsderby mellan Hammarby och Djurgården 2023 yttrade en högt uppsatt polis "Vi hoppas nästan, trots att man kanske inte ska göra det, att något händer" (HBL 2023). Derbyt innan hamnade en AIK-supporter på sjukhus i flera dagar, då en ordningsvakt slagit honom i huvudet med batong. Detta trots att han följt uppmaningarna supportrarna fått från Polis, Storstockholms lokaltrafik (SL) och Mass transit railway (MTR) (Allmänna supporterklubben 2023). Våldet som svenska fotbollen präglas av idag tycks alltså ha två sidor, supportergrupperingar och huliganer som agerar våldsamt, samt övervåld från polisen och ordningsvakter.

Syfte

Syftet med denna studie är att belysa hur våld och konflikter utspelar sig och upplevs på fotbollsevenemang ur matchgående supportrars perspektiv. Här kommer bland annat faktorer samt processer analyseras, hur dessa formar och driver våldsamma beteenden och incidenter i samband med fotbollsmatcher. Genom att utforska detta område är målet att fördjupa förståelsen av den svenska supporter-kulturen och hur våldet upplevs av matchgående supportrar. För att uppnå detta syfte kommer jag söka svar på följande frågor.

Hur upplevs medias roll?

Hur upplevs gruppidentiteter på läktaren?

Hur uppstår våldet enligt de intervjuade och vilken bild av det har matchgående supportrar?

Hur kan supportrars involvering förbättra läktarkulturen enligt respondenterna?

Tidigare forskning

Tidigare forskning om den svenska fotbollskulturen består huvudsakligen av psykologisk, kriminologisk, sociologisk samt fåtalet etnografiska studier. Forskningen har huvudsakligen fokuserat på polisens roll, identitet och gruppidentiteter, hur huliganism fungerar samt vilka aktörer i fotbollsvåldet är. Min studie fokuserar istället på hur våldet upplevs av matchgående supportrar och deras bild av olika aktörer inom fenomenet.

Radmann, Aage, 2015 *Vad är huliganism?*: är en sammanställning av huliganism och huliganlandskapet i Sverige. Boken bidrar med bland annat en historisk blick hur huliganismen etablerats. Vilken självbild huliganer har, maskulinitetens roll i huliganism, medias roll i fenomenet, vem som är huligan och vad en firma är. Boken har varit en stor källa för inspiration, definitioner samt bidragit med flera insikter i huliganism som jag jämfört med mitt egna material.

Karlén, Sara och Radmann, Aage 2023 *Swedish supporter culture – restrictions, conflicts, resistance*: Denna sociologiska studie analyserar konflikten som uppstod mellan supportrar, polis, klubbar och svenska elitfotbollen gällande villkorstrappan. Studien visar att polisens interna kommunikation är problematisk, då supporterpolisen känner att de inte har möjligheten att förmedla den kunskap de besitter till sina chefer. Studien visar även att media

har en stor inverkan på allmänhetens bild av fotbollssupportrar och att den i vissa sammanhang skiftat till en mer positiv bild av supportrar, där supportrars frustrationer ses som rättfärdigade.

Pearson, Geoff och Rookwood, Joel. 2012 *The Hoolifan: Positive Fan Attitudes to Football 'hooliganism'*: Detta är en etnografisk studie i England. Studien visar att den negativa bilden som icke-våldsbejakande supportrar har av huliganer och huliganism inte är allomfattande. Istället tycks flera matchgående supportrar ha en positiv syn på sin egna klubbs huliganer, de kan upplevas som rättfärdigade, bidra med ett bra rykte samt skydda civila matchgående från andra klubbars huliganer.

Knapton, Holly, Lisa Espinosa, Henk E. Meier, Emma A Bäck och Hanna Bäck. 2018 *Belonging for Violence: Personality, Football Fandom, and Spectator Aggression*: Detta är en studie inom psykologi, som visar att behov av tillhörighet samt rädsla för utanförskap är viktiga bidragande faktorer för gruppidentiteter och våld. De som utövar våld kan även få en större känsla av tillhörighet och lojalitet av gruppen.

Stott, Clifford, James Hoggett, och Geoff Pearson. 2012 *Keeping The Peace: Social Identity, Procedural Justice and the Policing of Football Crowds*: Denna etnografiska och kriminologiska studie utförd i England visar hur polisens arbete med eller mot supportrar påverkar den interna supporterdynamiken, som avgör hur villiga supportrar är att utöva våld, hur ofta konflikter uppstår och hur tillmötesgående supportrar är att följa polisens uppmaningar och lagen (Stott, Hoggett, Pearson 2012).

Stott, Clifford, Sammyh Khan, Erik Madsen, och Jonas Havelund. 2020 *The Value of Supporter Liaison Officers (SLOs) in Fan Dialogue, Conflict, Governance and Football Crowd Management in Sweden. Soccer and Society*: Denna studie inom psykologi undersöker och problematiserar hur effektiva Supporter liaison officers är för att minska mängden konflikter och våld som uppstår vid fotbollsevenemang. Studien visar att en SLO bidrar med en positiv standard för supporterengagemang och minskar konflikter och våld någorlunda effektivt. Men viss problematik i dialogen mellan supportrar, SLO, klubb och ordningsmakt existerar.

Stott, Clifford, Otto Adang, Andrew Livingstone, och Martina Schreiber. 2008 *Tackling Football Hooliganism*: Detta är en studie inom psykologi som undersöker hur Europamästerskapet i fotboll, som spelades i Portugal 2004, lyckades klara sig med relativt få fall av huliganism. Studien anser att frånvaron av huliganism kan grundas i polisens icke våldsamma hantering av supportrar, som resulterade i ett icke våldsamt gruppsyke som till följd marginaliserade de våldsamma supportrarna. Studien visar hur viktigt polisens arbete och samarbetet med icke våldsbejakande supportrar bidrar till en minskning av våld och huliganism vid fotbollsevenemang.

Metod & Material

Att kartlägga och undersöka hur våld och konflikter utspelar sig i den svenska fotbolls- och supporter-kulturen visade sig problematiskt. Initialt var planen att huvudsakligen inskaffa empiriskt material genom intervjuer med polis, ordningsvakt, och huliganer som utövar våld vid fotbollsevenemang i hopp om att kunna kartlägga fenomenet och bidra till en starkare och säkrare kultur för alla. Dock uppstod det problem, då inga huliganer ville medverka i intervjuer. Som resultat av detta utvidgade jag kriterierna för urval av intervjupersoner till mer generella matchgående supportrar som upplevt, utövat eller bevittnat våld vid fotbollsevenemang.

I slutändan blev det totalt fem intervjuer, Den första respondenten, "Karl", arbetar som polis och stöttar en av de tre stora fotbollsklubbarna i Stockholm. Den andra respondenten, "Gustav", arbetar som ordningsvakt och är medlem i en av de största supporterföreningarna i Stockholm. Den tredje respondenten, "Samuel", är en långvarig aktiv supporter för ett av Stockholmslagen. Den fjärde respondenten "Lova" jobbar på Riksidrottsförbundet. Den femte och sista respondenten är "Marcus", som också är aktiv supporter för en Stockholmsklubb. Respondenternas ålder varierar mellan 20 och 60 år.

Alla respondenter hade säsongskort till det lag de stöttade under säsongen 2023. Intervjuerna utfördes huvudsakligen genom 30-40 minuter långa Zoom-videosamtal med två avvikelser. En intervju utfördes ansikte mot ansikte, och en via email. För att komplettera avsaknaden av huliganer i materialet använder jag mig av dokumentären "Jag är huligan" som följer en "firma" och huliganer som associerar sig själva med fotbollsklubben GAIS. Dokumentären är uppdelad i två delar, och är totalt 46 minuter lång.

Intervjuerna bestod av semistrukturerade frågor som jag delade in i teman som lag, match, våld, media och personliga utvägar. Detta gav mig gott kvalitativt empiriskt material bestående av förstahandserfarenheter och upplevelser av våldet, hur det utspelar sig och hur det går att motverka samt förbättra situationen. Intervjuer har kritiserats för att det endast är berättelser om hur människor uppfattar händelser och agerar, inte vad som faktiskt sker i den riktiga världen. Därför använde jag mig av deltagande observationer och fältanteckningar, som gav mig ytterligare material att analysera, jämföra samt komplettera intervjumaterialet (Hagström & Nylund Skog 2022:128).

Jag har även använt mig av deltagande observation i klacken vid den allsvenska fotbollsklubben Hammarby IF, och observerat vid fyra matcher. Två av matcherna var så kallade derbyn, vilka utgör så kallade högriskmatcher, där det är stor risk för sammandrabbning mellan lagens supportergrupperingar. I just Stockholm är dessa derbyn huvudsakligen mellan de tre lagen AIK, Djurgården IF och Hammarby IF. Tidigare forskning visar att just de tre lagen är eller har varit bland de mest våldsbejakande inom den svenska elitfotbollen (Aage Radmann s.70f).

Deltagande observationer utfördes på arenor i "klacken" där supportergrupperingar brukar befinna sig vid evenemang, samt platser där supportergrupperingar brukar samlas innan och efter match (såsom barer, parker och liknande). Observationerna hjälpte mig utvidga mitt eget perspektiv samt få syn på aspekter av våldsfenomenet som möjligen uteblivit i intervjuer.

Teoretiskt Perspektiv

Som nämnt i inledningen har jag i många år funnit mig på fotbollsevenemang och själv upplevt och bevittnat våld i dessa sammanhang. Jag har därför viss förkunskap, samt en passion för ämnet. Jag har därför under loppet av min utbildning funderat på olika teoretiska perspektiv som kan tillämpas och hjälpa att skapa förståelse av fenomenet.

Därför har jag valt ut ett teoretiskt perspektiv som jag anser kommer hjälpa mig analysera hur våldet upplevs av matchgående supportrar. Jag använder mig av sociologen Erving Goffmans dramaturgiska begrepp och interaktionistiska ramverk för att skapa en bild av hur våldet utspelar sig. Interaktionen mellan polis, supportrar och klubb är extremt relevant för att skapa

förståelse av hur situationen ser ut idag, vad som kan göras för att minska våldet och bidra till en mer positiv läktarkultur. Tidigare forskning har konstaterat att interaktionen mellan polis, gruppidentitet och grupp beteende ofta är en stor faktor för våldet (Stott, Havelund och Williams 2019:40, Pearson, Rookwood 2012:154, Stott, Hoggett och Pearson 2012:381f samt Herd 2018:207ff).

Dramaturgisk interaktionism

Erving Goffman presenterar i sin bok *Jaget och Maskerna*, det dramaturgiska ramverk som han utvecklat. Det dramaturgiska perspektivet är en vidareutveckling av symbolisk interaktionism och baseras på begrepp tagna från teatern. Begrepp som scen, aktör, publik, cynisk och ärlig aktör. Ramverket argumenterar att i varje interaktion innehar alla individer en roll. Begreppen cynisk och ärlig aktör betecknar i hur hög grad individerna som agerar rollerna identifierar sig med den roll som de spelar. En fotbollssupporter som bär symboliska kläder och märken från sin klubb på fotbollsevenemang kan ha på sig samma utstyrsel hemma. På så sätt kan individen agera som en ärlig aktör, där den identifierar sig till fullo med föreställning den visar på evenemangen. Trots att någon påstår att de identifierar sig med rollen, behöver de inte göra det till fullo. Detta är den cyniska aktören som, vare sig medvetet eller ej, inte identifierar sig till fullo till den roll som de innehar. Genom att se livet ur ett dramaturgiskt perspektiv kan vi tänka oss att en scen börjar när du öppnar dörren till tobaksaffären. Alla personer som är inne i tobaksaffären är då en del av scenen. Dialogen och hur aktioner utspelar sig inne på tobaksaffären avgör hur framträdandet utspelar sig. Alla produkter och inredningen i tobaksaffären är en del av inramningen, det vill säga det som avgör hur scenen ser ut och kan tolkas. En av Goffmans centrala teser är att människan alltid innehar en roll i varje situation, vidare avgör situationen vilken identitet individen kan få bekräftad och hur de kan agera (Goffman 1990). Om kassören och personen framför dig i kön i tobaksaffären snackar om den senaste fotbollsmatchen, och du flikar in med något relevant om fotbollsmatchen, bekräftas din identitet som fotbollssupporter av kassören och personen framför dig i kön. Men individen måste agera inom normen för situationen, annars blir individen sedd som avvikande. Om du istället flikar in med något om fotboll när personerna snackar om fiske, ses detta som avvikande och den identitet som blir bekräftad är en annan. Den symboliska interaktionismens kunskapsmål kan förklaras som “en strävan att via analyser av social symbolisk interaktion beskriva och förklara mänskligt beteende och meningsproduktion, och därigenom samhället som sådant” (Öhlander M, 2017:77).

På det empiriska materialet som jag samlat in genom intervjuer och observationer, tillämpar jag ett interaktionistiskt perspektiv. Detta för att kunna uppnå en tydligare bild av vilket skede som våldsamheter börjar, och om det är i interaktionen som det börjar. Som nämnt innan visar tidigare forskning att gruppidentitet är en stor faktor för våldet. Med Goffmans ramverk analyserar jag det empiriska materialet och undersöker vilken identitet som bekräftas av våldet. För att vidareutveckla fenomenet använder jag sedan begreppen *cynisk* och *ärlig aktör* som en utveckling av George Herbert Meads subjekt- och objekt-jag. Detta för att belysa hur de våldshandlingar individer utövar, i bästa fall, kan ses som något den större grupperingen kan dra nytta av. Jag undersöker om detta är en bieffekt av gruppidentitet och den tillhörighet som skapats i våldsbejakande supportergrupperingar. Som Goffmans exempel av en värnpliktig som lär sig att följa en rutin som resulterar i att denne står fast vid rutinen för att få respekt av andra värnpliktiga (Öhlander 2017:79-80, Goffman 1990:10f).

Teoretiska begreppsdefinitioner

Framträdande - Framträdande är den samlade aktiviteten hos en viss deltagare vid ett givet tillfälle, aktivitet som en individ utövar inför en specifik grupp observatörer, som har visst inflytande på gruppen som individen tjänar till att på ett eller annat sätt påverka någon av de andra deltagarna (Goffman 1990:23,28).

Fasad - Fasad är hur en individ medvetet eller omedvetet regelbundet strukturerar och presenterar sig själv i sociala situationer, genom uttryck, aktioner och handlingar som etablerar en fastställd bild av framträdandet (Goffman 1990:28).

Inramning - Inramningen avgör hur individerna som interagerar med varandra kan tolkas. Hur interaktionen kan ramas in avgörs av materiella ting som individen använder eller kan använda i samband med sitt framträdande, såsom möbler, dekor, och ytplanering. Inramningen är oftast platsbunden, men under vissa omständigheter, som till exempel en supporter marsch, kan inramningen följa med personerna (Goffman 1990:29).

Ramen - En specifik plats där regelbunden aktivitet av samma sort förekommer, med egna sociala aspekter och riktlinjer. Goffman påstår vidare att det finns en tyst överenskommelse

mellan publiken och aktörerna, där hur man ska uppträda och vilka överensstämmelser och motsättningar som finns. (Goffman 1990:207)

Fotbollsbegrepp

Firma - En firma är en gruppering som består huvudsakligen av män som slåss och utövar våld mot andra supportrar i en fotbollsklubbs namn i samband med fotbollsevenemang. Oftast slåss firmor mot andra klubbars firmor, men inte alltid (Radmann 2015:63).

Huligan - Jag definierar en huligan som en individ som utövar våldsamma aktioner vid eller i anslutning till fotbollsevenemang, detta kan vara riktat mot ordningsmakten eller mot andra huliganer och supportrar. Medlemmarna i firmor är huliganer, men du måste inte vara medlem i en firma för att vara huligan.

Supporter - En supporter är en person som hejar på en klubb eller ett lag.

Matchgående supporter - En supporter som går på flera matcher under en säsong

Aktiv Supporter - En supporter som deltar i ramsor, sånger och koreografi. De befinner sig oftast i klacken men inte ett måste.

Etik & Reflexivitet

Denna studie har utförts i linje med forskningsetiska principer. Innan intervjuerna utfördes blev varje respondent informerad om intervjufrågorna, studiens syfte, att deras svar är anonyma, att deltagande är frivilligt och att de har möjlighet att avbryta deltagandet när som helst. Respondenterna fick en samtyckesblankett att signera, där det stod vilka uppgifter som samlas in och hur deras data hanteras på ett säkert sätt. Jag pseudonymiserade respondenternas namn, alltså tillskrevs de fiktiva namn. Jag har även sparsamt delat med mig av deras information för att undvika någon form av identifiering.

Då jag har befunnit mig på fotbollsmatcher under majoriteten av mitt liv har jag en viss förkunskap av fenomenet, som i vissa aspekter resulterat i ett inifrånperspektiv, alltså att jag hade förståelse för normer, värderingar och kulturella ting. Förkunskapen om hur det kan och

brukar se ut på fotbollsevenemang bidrog till att jag lättare kunde fokusera mina observationer på aktioner som tidigare resulterat i problematiska händelser. Samt besatt jag en viss förförståelse för vilka lag, matcher och grupperingar som kan ses som problematiska ur ett våldsperspektiv. Samtidigt kan detta inifrånperspektiv resulterat i att jag missat vissa aspekter av detta fenomen som skulle kunna synliggöras av ett utifrånperspektiv.

Fotbollens narrativ: medias makt och vinklingar i skildrandet av supporterkultur

I detta kapitel undersöker jag hur medias rapportering av våldsamma incidenter vid fotbollsevenemang upplevs av matchgående supportrar, hur det kan antas påverka allmänhetens bild av säkerheten på fotbollsevenemang och tänkbara förbättringar media kan göra.

Det är svårt att hitta uppdaterad statistik över hur mycket våld som finns vid svenska fotbollsevenemang. För fotbollsintresserade är nyhetsmedia den lättaste och förmodligen bästa källan för att informera sig om hur våldsläget på svenska arenor ser ut, om det är säkert att gå på match eller inte. Radmann påstår att utöver allmänheten, så får även majoriteten av politiker och beslutsfattare sin information ifrån media. Därför är det extremt viktigt att belysa medias hantering och rapportering av våld vid fotbollsevenemang (Radmann 2015:80).

Viss problematik uppstår i dagens digitaliserade samhälle då det handlar om att vara först i att publicera artiklar och händelser, som lätt kan resultera i felaktiga slutsatser eller misinformation i artiklar. Något Gustav, som jobbar som ordningsvakt samt är medlem i en av Stockholms största supporterföreningar belyser:

Ja men alltså media brukar ju liksom rapportera ifrån de här eventsen och händelserna ganska flitigt. Sen skulle jag väl säga att alltså de här reportagen inte alltid är riktigt korrekt. De är inte riktigt schyssta eller kan vara liksom missvisande. Jag tror det handlar om att vid vissa tillfällen så väljer man att blåsa upp ett problem som inte är liksom inte ett problem men man väljer att blåsa upp en händelse mer än vad det egentligen förtjänar. Det kan vara liksom att någon har kastat en glasflaska från en bro på någon annan och de har varit upprörda och så väljer man att göra det till världens grej. Sådana här små saker tycker jag är ganska larvigt. Men absolut tycker jag att när det har varit större händelser där folk har rusat från sida till sida eller sådana saker då tycker jag att de har gett en ganska rättvis bild av vad som har hänt och varför det sker. (Intervju med Gustav, 20/11/23)

Ytterligare material som belyser hur svårt det är att fastställa hur ofta våld uppstår vid fotbollsevenemang är skillnaden i svar jag fick på just den frågan. Svaren varierade från en av tio och mycket ovanligt till 60% av matcherna. Polisen Karl lyfter fram att han tror att det är mindre än allmänheten tror:

Vad ska jag säga? Alltså lunk matcher känns ju som en av tio. Alltså någon halvduksryckning som blir något eller... Ja, något sånt där liksom. Någon som har fått för mycket i sig som... Nej, men jag tror inte det så... Inte som gemene man tror. Om man får säga så liksom. Eller jag upplever inte det. Jag menar inte när jag går och kollar privat liksom heller. (Intervju med Karl, 15/11/23)

Karls jobb som polis innebär att han skulle kunna ha djupare kunskap hur ofta våldsamheter faktiskt sker, då han har tillgång till polisens statistik. Men oavsett är Karl långt ifrån ensam med åsikten att medias roll är problematisk, fyra av fem respondenter anser att medias roll kan eller rent av bör förbättras. Aktiva supportern Samuel lägger väldigt mycket skuld på media:

100%. Det är ju fan deras fel jättemycket. Hur många gånger har inte Aftonbladet kört "Här dör fotbollen liksom". Hur många gånger har de inte kört den? Jag menar vad fan någon slänger in en öl det är inte rätt eller sådär på en linje domar och då är det stora svarta rubriker. Alltså de borde verkligen rannsaka sig. Det är faktiskt riktigt riktigt jobbigt. Och hur de förstorar upp och glorifierar vissa. Om dom hade lagt samma energi på betting och det som också här om man inte ska blanda in vad som händer i våra förorter idag men om man tittar på fotbollen och mediebevakningen på fotbollen och matchfixning det hade ju varit... mer positivt om man lade en energi in på det. Jag är väldigt kritisk till mediernas rapportering kring fotboll. (Intervju med Samuel, 01/12/23)

Det är tydligt att Samuel tycker att media inte fokuserar på rätt saker och inte stämmer överens med verkligheten, något som aktiva supportern Marcus håller med om:

som en händelse förut när Djurgården och AIK... AIK skulle ner till tunnelbanan i Odenplan. Så var det en massa saker som hände. Och...Då polisen... Det var deras fel egentligen, enligt min åsikt. Men medierna vinklade det helt. Att det var alla supporters åsikt trots att många vittnen på plats sa annat. (Intervju med Marcus, 06/12/23)

Incidenten Marcus pratar om är den samma som jag nämnde i inledningen (Marcus säger Djurgården och AIK men det var Hammarby - AIK), där en AIK-supporter hamnade på sjukhus under flera dagar. Det verkar finnas en sanning i respondenternas påståenden, Karl

som jobbar som polis var närvarande vid den här situationen och i vår intervju tog han upp den händelsen och la ingen skuld alls på supportrarna.

Där AIK - Bajen (Smeknamn för Hammarby) måste det varit den här händelsen vid... Odenplan. När man ehm, det kändes hur bra som helst. Så här supporterer tåget gick från Fridhemsplan. Och så kommer de fram och sen har de gått ner och sen så. Jag står ju kvar på ytan liksom. Och sen. Då får man se efteråt vad som har hänt. Där nere med dragna batonger och annat från ordningsvakter och folk har sprayats och. Ja. På grund av liksom. Ja. Kommunikationsmiss. Mellan Polis, ordningsvakt och pendeltågstrafik liksom. Och sen så blir det så här tråkigt. Allting låter så förenklat sedan från allas håll. Vad som händer liksom. (Intervju med Karl, 15/11/23)

Expressen var den enda populärmediakällan som publicerade en artikel inom en vecka av händelsen. Jag finner att artikeln är till viss grad vinklad, då Expressen lyfter fram röster från anställda inne på pendeltågsstationen och från polisen, men inte någon supporter.

I artikeln påstår Stockholmspolisens pressekreterare Rebecca Landberg att en supporter på det första supporterertåget drog i nödbromsen, som resulterade i att resterande fick vänta, "så det var helt fullt på perrongen och då valde man att stänga dörrarna, och trots att man försökte förklara så lyssnade man inte". Supportrarna skuldbeläggdes alltså för incidenten i media då de inte lyssnade (Åkesson, Vighagen 2023).

Som Karl säger så är det ofta saker förenklas i efterhand och i artikeln skriver Expressen endast att en supporter skadats i samband med incidenten, inget om hur allvarligt han skadats eller hur han skadades. Som resultat av denna incident bröt AIK dialogen med Polisen, MTR och SL (Allmännsupport 2023).

Radmann belyser hur det skett en andrafiering av fotbollssupportrar. Supportrar har alltså etablerats som avvikande från majoritetssamhället. Detta resulterar i att hårdare tag kan användas mot supportrarna utan att allmänheten tycker det är orimligt (Radmann 2015:81). Detta ser Marcus som ett stort problem, och ser som den främsta lösningen mot våldet.

Marcus:

Behandla supportrar, framför allt aktiva supportrar, men supportrar generellt som människor i fotbollssammanhang. Och inte som djur i en hage. Och för dialog, framför allt. Lyssna. Och det gäller på bägge sidor. (Intervju med Marcus, 06/12/23)

Att bli behandlade som djur i en hage är relevant. I den ovannämnda incidenten påstår AIK grupperingen Allmänsupport: “De stängde inte dörrarna ovan jord utan valde att stänga dörrarna längre ned i gångtunnlarna.” (Allmänsupport 2023) Med Goffmans dramaturgiska perspektiv argumenterar jag att scenen som etableras vid incidenten mycket väl liknar en hage, där dörrarna är låsta på ena sidan, och ordningsvakter står redo med batonger och pepparspray på andra sidan. Precis som en fårskötare, vars stängsel är på ena sidan och vallhund är på andra sidan.

Men hur kan medias rapportering förbättras? Karl tycker att media bör framhäva fler lyckade evenemang, visa att det varit lugnt och ta fram goda exempel med alla som jobbar för ett tryggt evenemang. Av de fyra observationerna jag utförde var det tydligt att det inte är varje match som våldsamheter uppstår, då tre av fyra observerade evenemang var fria från våld. Gustav anser att bättre samarbete mellan polisen och media är det rätta svaret:

Ja, det enda sättet att få media att bli mer pricksäkra skulle jag väl säga det är egentligen ifall polismyndigheten valde att ge dem bättre detaljer. Lite mer detaljer om varför, vad som hände, vem som startade. Så att det svenska folket kan verkligen få se att okej i det här avseendet har AIK provocerat och gjort de här sakerna, därför har Hammarby reagerat på det här sättet. I den här situationen har Djurgården gjort så här, därför har AIK reagerat sådär. På det sättet kunna ge det svenska folket en bättre bild av varför, hur, när, var med hjälp av polismyndigheten. Om de skulle kunna vara mer uppriktiga och ge mer information och detaljer. (Intervju med Gustav, 20/11/23)

Detta förtydligande skulle informera allmänheten om vilka klubbar och matcher som det är störst risk att gå på, samt hur våldsamheterna uppstår. Detta skulle även underlätta för politiker och beslutsfattare att kunna tydligare analysera hur incidenter uppstår och vilka åtgärder som kan tas för att minimera våldsamheter och brott i samband med fotbollsevenemang. Media bidrar med information som upplyser allmänheten om hur våldsincidenter och säkerhetsläget på en arena ser ut, men istället för att framhäva de framgångsrika säkra tillställningarna, skrivs det endast om evenemangen då någon incident sker. Media som samhället och allmänhetens informerande organ stämmer alltså inte överens med den verklighet som utspelar sig på de svenska fotbollsarenorna.

Genom att belysa lyckade matcher kan allmänhetens bild av våldsamheter vid fotbollsevenemang förbättras, om allmänheten kan se att det faktiskt är säkert att gå på majoriteten av matcher kan det resultera i en ökning av icke-våldsbejakande supportrar på matcher, och på så sätt minimera och marginalisera de våldsbejakande supportrarna.

Marginalisering av våldsbejakande supportrar har visats vara väldigt effektivt för att minska incidenter av huliganism (Stott et al. 2008).

Fotbollsfans och gemenskap: en analys av gruppidentiteter vid evenemang

Identiteter och grupperingar utgör en mångfacetterad del av hur vi definierar oss själva och vår interaktion med världen runt omkring oss. I detta kapitel fokuserar jag på att utforska komplexiteten i det inhomogena landskapet av åsikter och perspektiv av olika identiteter och grupper närvarande på fotbollsevenemang, från individuell nivå till kollektiva sammanhang.

Allmänheten och ej insatta i supporterkulturen kan föreställa sig att alla i klacken står för samma värderingar, de har visserligen en gemensam identitet. Men fotbollssupportrar är inte en homogen grupp. Det förekommer interna bråk på läktarna, som under 1990-talet då Malmö FFs supportrar organiserade sig för att "ta tillbaka" klacken från individer med rasistiska tendenser som etablerat sig där, något som MFF inte är ensamma att triskas med (Herd 2018:205). Stockholmsklubbarna AIK, Hammarby och Djurgården har alla flera olika grupperingar med egna riktlinjer och ideologier, men alla enade under ett klubbmärke och en identitet. Supportergrupperingar innehåller många personer, men bland dessa personer finns många olika åsikter, och alla har inte samma omdöme. Stockholmsklubbarna har historiskt sett haft de mest våldsbenägna supportrarna, med flera huliganfirmor. I tidigare forskning visar Geoff Pearson och Joel Rookwood i *The Hoolifan: Positive Fan Attitudes to Football 'hooliganism'* att dessa huliganfirmor kan ses i ett positivt perspektiv av civila matchgående och som ett skyddande organ för dem, i synnerhet om rivalerna har huliganfirmor. Om klubben du själv hejar på har egna huliganer är det mer sannolikt att firmorna och huliganerna slåss mot varandra och inte attackerar civila (Pearson, Rockwood 2012:155). Detta reflekteras av Gustav som är ordningsvakt och medlem i en supportergrupp: "De brukar inte attackera civila." samt aktiva supportern Marcus anmärkning: "Nu är det väldigt sällan civila blir påhoppade om inte de har gjort någonting först." En av huliganerna i dokumentären svarar på frågan hur det är bra för GAIS att slå någon med:

Nej, det i sig behöver inte vara bra för GAIS, men jag tror det är bra för GAIS att ha en stökig klick supportrar, jag tror det är bra för GAIS. Skillnaden mellan GAIS och att vi skulle vara Värnamo, om du tänker på dom fotbollsklubbarna du känner till, så kanske ofta det är klubbar som har haft något liknande rykte. Jag tror den imagen är bra (Discoveryplus 2023)

Denna image eller rykte som huliganen pratar om har visats i tidigare forskning som en faktor som vissa icke-våldsamma ser som positivt. En aspekt av detta är hos klubbar som lyckats mindre bra sportsligt, så kan våldsamer bidra med en känsla av rättvisa eller överlägsenhet bland supportrar, istället för att vara fruktade på planen blir de fruktade på gatorna (Pearson, Rockwood 2012:157f).

Denna aspekt reflekteras i den aktiva supportern Samuels svar:

Jag kommer ihåg en match vi var på, Göteborg borta. Det var fem år sedan kanske. Ganska jämn match. Och så gör Pa Dibba 1-0 i 92 minuten. Eller 0-1 vi var ju borta lag. Och då sitter ju Göteborgs supportrar snett ovanför vår bortasektion. Och då börjar de ju kasta mynt och grejer. Och då eskalerar det ju. För då blev det ju rörigt. Och då kastades det Bengaler både uppifrån och nerifrån upp. Och sen lugnade det ner sig. Matchen var klar. Men då var ju jag och några av mina vänner... Vi låg ju över i Göteborg. Och då... Då var det ju fri jakt på Hammarbyare i parkerna runt omkring. Där de tog ju halsdukar från barn och allting. Så det var ju typiskt eskalerat. Utifrån en sportsligt jobbig situation för IFK Göteborg. (Intervju med Samuel, 01/12/23)

GAIS har haft det sportsligt svårt det senaste decenniet, men efter att ha slutat tvåa i superettan 2023(Sveriges näst högsta division), blir 2024 första gången på 10 år som GAIS spelar i högsta divisionen Allsvenskan. Det sista vi ser i dokumentären är en kommentar från GAIS som lyder:

GAIS fördömer starkt alla former av våldsutövande och skadegörelse, var de än sker i samhället. Att våldshandlingar skulle gynna föreningen är något som vi bestämt vänder oss emot. Klubben har goda relationer med de etablerade supportergrupperingarna, men det här är en gruppering vi inte har någon kontakt med (Discoveryplus 2023)

Radmann har sett att huliganer och firmor “ser sig själva som en maktfaktor i klubben och sätter sig själva över lagen och klubben” (Radmann 2015:112). Detta ser jag stämma in här, då våldsaktionerna som huliganerna utför i dokumentären är både illegala och emot klubbens egna önskan. Goffman belyser hur en individs framträdande kan uppfattas som “till förmån för andra människor” (Goffman 1990:25). Detta ser jag stämma in på huliganens argument att en stökig klick är bra för GAIS, samt Pearson och Rockwoods forskning.

Samma huligan som påstår att det är bra med en stökig klick, anser även att han inte tycker att supportrar ska påverka klubben överlag, men att det finns tillfällen då han känner att saker

behöver förändras. Om man tror det är bra för klubben är det “nära till hands att ta till verktyg för att få förändring, men det är väl oftast när det går dåligt för klubben” (Discoveryplus 2023). Det har som sagt gått sportsligt dåligt för GAIS de senaste decennierna.

Jag anser att Goffmans *tro på rollen* passar in här. Trots att klubben GAIS motsäger dessa aktioner så anser GAIS-huliganerna att deras agerande och roll är det bästa för klubben och resten av supportrarna. Jag argumenterar att eftersom det inte gått bra för GAIS sportsligt, har huliganerna etablerat ett framträdande som medför ett våldsamt rykte som de anser gynnar den stora massan av klubben, i ett försök att utvinna respekt för klubben trots deras sportsliga svårigheter.

Vid en observation på ett evenemang bevittnade jag hur en supporter använde sig av bengalisk eld för att bränna upp en halsduk med symboler från motståndarlaget medan individerna omkring hejade på. Symboliska interaktionismen grundar sig i tolkningen av aktioner och beteende för att fastställa den mest rimliga responsen till aktionen.

I denna symboliska handling är det viktigt att belysa att det inte endast är individen som bränner upp halsduken som ger betydelse, utan även individerna omkring honom som uppmuntrade aktionen, samt den reaktion som motståndarna fick (Öhlander 2017:76f). Detta kan då tydas som en rimlig företeelse inom ramen av supporterkulturen. Kort efter denna utförda aktion bevittnade jag hur flera grupperingar från båda lagen slogs utanför arenan, det kan därför argumenteras att grupperingarna från laget vars halsduk som brändes upp ansåg att den rimliga responsen till denna aktion var att attackera individer som de ansåg som ansvariga för brännandet av halsduken.

En faktor som försvårar är att många av dessa individer maskerade sig själva, för att minska polisens möjlighet att identifiera dessa personer. Dock såg jag att individerna som hamnade i slagsmål inte var samma individer som brände halsduken eller hejade på. Individerna som slogs hade på sig helt andra kläder än de som brände halsduken. Samtidigt kan andra faktorer såsom matchresultat också påverka. Gustav konstaterar:

De gånger jag har sett det bli slagsmål så är det ju efter match. Och anledningen till att det sker efter matchen är för att man är ju upprörd, man är irriterad. Ens lag kanske har förlorat, motståndarlaget kanske har dragit upp någon banderoll som har provocerat en extremt mycket. (Intervju med Gustav, 20/11/23)

I detta fall kan eldningen av halsduken ses som en provokation bidragande till våldet. Här argumenterar jag att aktioner och beteendet av enskilda individer som associerar sig till en större grupp kan resultera i våld mot andra individer inom dessa grupperingar.

Alla respondenter anser att grupperingar är en del av klubben och klubbidentiteten, och alla respondenter ser grupperingar som en huvudsakligen positiv aspekt av fotbollen. Tre av respondenterna ansåg att det inte var så svart eller vitt, varav Gustav:

Det beror på. Inte alla grupperingar på matcherna är där för att se fotboll ha kul. Vissa grupperingar är ju där endast för att liksom ja men, irritera, provocera, attackera. Så att alla de här grupperingarna skulle jag inte säga har en positiv effekt på fotbollen. (Intervju med Gustav, 20/11/23)

Marcus påstår att "Det är väl sällan någonting bara i svart eller vitt, men till mestadels positivt, ja." Karl är inne på samma spår:

Ja, till absolut största del. Sen så finns det väl de grupperingarna som har liksom mer ett uttalat våld. Att det är det de vill använda sig av liksom. Kanske inte mot klubben men mot... Deras... Jämlingar i andra klubbar liksom. Det är... Det är ju inget positivt så. Men ja, det finns ju där liksom. (Intervju med Karl, 15/11/23)

Gruppidentitetens gemenskap kan bidra med en viss säkerhet. Marcus påstår att han känner sig säker om han är med supportrar men inte om polisen är i närheten. Men det är ett komplex fenomen, och många faktorer påverkar tillhörigheten en individ känner till gruppen. Bland fotbollssupportrar visar psykologisk forskning att supportrar agerar i linje med grupperingars normer för att undvika att bli utfrysad från gruppen (Knapton et al. 2018:4). Detta är något vi ser i dokumentären *Jag är huligan* där en av huliganerna påstår:

Jag vill köra uppstyrda box, jag vill inte slåss på gatan för det är så mycket som kan gå snett /.../ kör du gatubox, räcker det med att du puttar någon och de ramlar och slår i bakhuvudet på en trottoarkant. Då är det kört. (Discoveryplus 2023)

Här kan vi då se hur individen tar avstånd från gruppen och individens egna agerande i efterhand. Detta är ett praktexempel på Goffmans begrepp, den cyniska aktören, som utför

aktioner utan att han själv håller med om det till fullo. Individerna agerar då i enlighet med gruppens ideologier istället för sina egna för att inte bli utstött (Discoveryplus 2023).

Det dramaturgiska ramverket argumenterar att situationen gör människan, och situationen avgör vilken identitet som kan bli bekräftad, vilka normer och värderingar som kan bekräftas och följas (Öhlander, 2017:79). Detta påpekar samma huligan i dokumentären “man har ju lite olika personlighetsdrag, beroende på var man är” (Discoveryplus 2023).

Den identitet som går att få bekräftad i fotbollssammanhang är en gruppidentitet som alla på arenan bidrar till, vare sig de är huliganer, ultras, aktiva supportrar eller civila. Individens aktioner vid fotbollsevenemang är något som påverkar hela gruppens bemötande, och de normer som kan legitimeras av gruppen som helhet. Under en observation i Hammarbys klack sjöngs en ramsa som lyder:

Polisen har startat en häxjakt
Med lagar som säger såhär
Ta bort alla känslor från sporten
För då blir den mer familjär
Men så länge vi står här på läktarn'
Kommer fotbollen aldrig att dö
Supportrar får sporten att leva
Försök aldrig stoppa vårt stöd
Oooohh ooh ooh ooh

Denna ramsa, som åtminstone några tusen personer sjöng, ser jag som en tydlig bild av ramen som existerar på arenan, där bland annat grupper som bryter mot lagar och regler genom till exempel användandet av pyroteknik legitimeras och ses som viktiga aktörer i supporter-kulturen. Detta återspeglas av polisen i deras arbetsplan 2014-2017 där supporterarna ses som en av de viktigaste tillgångarna i svensk fotboll (Karlén, Radmann 2023:353).

Av dem som sjöng, är det antagligen en minoritet som faktiskt bryter mot de regler och lagar som polisen etablerat. Men här vill jag då lyfta fram att den större gruppen i klacken anser, i aktionen av att sjunga med i ramsan, att individerna är rättfärdigade att bryta mot lagarna, såsom att tända bengaler och att slåss i klubbens namn. Goffman kallar det “en fasad av samstämmighet” när individer inte uttrycker sina egna åsikter utan döljer sig bakom värderingar som alla blir manade till att uttrycka. Som resultat av detta skapas en miljö där

specifika anspråk blir prioriterade och favoriserade (Goffman 1990:18). Hammarby IFs säkerhetsansvarig Göran Rickmer uttalade i en intervju om den problematik som existerar på arenorna:

Jag tror också att man ska titta på den tysta massa /../ Hur kommer det sig att vi har skapat en acceptans för ett beteendemönster. /../ Vi har jättemycket diskussioner om allt annat, vi har haft diskussioner om villkorstrappan, diskussion om huligångäng, diskussion om bengaleldare, men vi har inga diskussioner om ett beteendemönster som finns där på läktaren lite överallt. Jag tror att det är för att det blir jobbigare, då kan vi inte peka på någon annan, utan då kan vi bara gå till oss själva. Här kan inte heller klubbarna peka åt ett annat håll, för vi klubbar har också accepterat att det här har skapats (Lundh 2023).

Detta kan förstås med hjälp av Goffmans begrepp *ramen*. I linje med Rickmers uttalande påstår jag då att den ram som existerar på toppallsvenska fotbollsarenor är en med acceptans för det beteende som ofta problematiseras, frågan är då vem är publik och vem är aktör? Jag vill påstå att alla som är deltagande och närvarande vid ett fotbollsevenemang är till viss del skyldiga. Den supporterkultur som byggts upp på allsvenska arenor har resulterat i nuvarande läge, där polisen, organisatörer och supportrar alla har en viktig roll i avgörandet av vad som är accepterat på en arena, oavsett om individen är aktiv-supporter, organisatör eller spelare.

Fotboll som arena för våld

Fotboll, en sport älskad över hela världen, har även blivit en arena där våld och konflikter förekommer. Trots att fotboll är en enande kraft för många, har dess platser för samling och tävling ofta blivit skådeplatser för aggression, konfrontationer och våldsamma uttryck. I detta kapitel belyser jag hur våldet upplevs inne på arenorna och hur någon blir involverad i huligankulturen.

Det kan antas att av alla närvarande på fotbollsevenemang är det en väldigt liten minoritet som vill utöva eller uppleva våld. Aktiva supportern Samuel anser att våldet som existerar på fotbollsarenorna i Sverige kan delas in i två kategorier, våld mot ordningsmakten och våld mot motståndarnas supportrar. Det förstnämnda våldet, det som riktas mot polisen och/eller ordningsvakter anser Samuel kan uppstå med väldigt kort varsel:

Med alkohol och droger och snabba provokationer, det kan vara små grejer som eskalerar. Det känns som att det kan vara relativt impulsivt. Men under perioder har man också sett... att vissa stora beslut som har fått stora konsekvenser på hela supporterskaran i samband med de som tenderar att bli mer av våld. Då är det tydligt att många som är utanför de våldsbejakande grupperingarna ansluter sig till dem för att göra kraften starkare när man upplever en orättvisa. /.../ Då ser man mer av den typen av våld. (Intervju med Samuel, 01/12/23)

Aktiva supportern Marcus anser att polisen i sig är problematisk när de befinner sig på arenan, han tycker att när polisen står redo med batong och hjälmar så bidrar det ofta till en hetsig stämning och att våld uppstår. Detta noterar även Radmann med före detta polischefen Björn Erikssons kommentar “Att skrämmas och att visa kraft och styrka är en metod för att uppnå lydnad. Fel använt riskerar polisens agerande att stärka den aggressive kärnan av högrisksupportrar och nyrekrytera” (Radmann 2015:104). Karl lyfter även han fram att polisen och ordningsvakternas aktioner måste ses som proportionella, annars vänder den stora massan sig snabbt mot dem. Tidigare forskning visar att interaktionen som uppstår mellan polisen, ordningsvakter och supportrarna är en av de viktigaste brytpunkterna i utbrottet av våld inne på arenorna (Pearson, Rookwood 2012:154, Stott, Hoggett & Pearson 2012:394 samt Herd 2018:207ff).

Detta kan förstås med Goffmans begrepp *framträdande*. Men vem tjänar något på ett framträdande som uppmanar till våldsamheter mot ordningsmakten? Jag argumenterar att minoriteten som bryter mot lagarna tjänar på att förena den större massan i linje med sina åsikter. Som visat underlättar detta rekryteringen för de våldsbejakande grupperingarna och när interaktion med polisen endast ses som problematisk etableras en tystnadskultur på läktaren som försvårar polisens arbete att identifiera och gripa individerna som är problematiska. I enlighet med tidigare presentation är marginalisering av våldsbejakande supportrar genom positivt polisarbete effektivt för att reducera mängden våldsamheter (Stott et al. 2008). Men om polisens aktioner ses som oproportionerliga så har det en motsatt effekt, där flera tidigare icke-våldsamma supportrar integreras med de våldsamma supportrarna. Våldet som utförs mot ordningsmakten kan tolkas som ett individuellt och kollektivt uttryck av missnöje bland supportrar, såsom ramsan som nämndes i föregående kapitel.

Den övervägande majoriteten av våldsamheter mellan supportrar uppstår utanför arenorna. Detta märktes i observationerna jag utförde, vid endast en av fyra observerade matcher

bevittnade jag våld och detta utspelade sig utanför arenan. Även mitt empiriska material stödjer detta, då fyra respondenter ansåg att efter matchen var det störst risk för våld. Ordningssvakten Gustav kommenterar att oftast så sköter firmorna våldet mellan varandra på en annan plats, oftast efter match, men "ibland så kokar det över och då händer det mitt under match". Radmann har sett att huliganerna själva tar avstånd från våld på arenorna, och anser att de har tagit monopol på våldet som utförs i klubbens namn, där endast medlemmar i firmor får slåss (Radmann 2015:110f). Men fotbollssupportrar är som sagt inte en homogen grupp, och när det väl smäller till inne på arenan, gäller det fortfarande att vara värst. Något som före detta GAIS huliganen "Adde" påstår, "När alla vänner var där ville jag alltid vara värst, asså gjorde du något fett kunde folk prata om det i månader" (Discoveryplus 2023).

Men hur uppstår våldet som utövas utanför arenan då? För att undersöka detta visar jag exempel på hur två personer blivit involverade i firmakulturen och fotbollsvåldet.

Adde berättar att han som 16 åring fick höra att "man kan gå och slåss på fotboll utan konsekvenser". Utan konsekvenser innebar att man fick slåss utan att bli anmäld. Han berättar att det lät som den bästa iden han har hört, och efter man börjat fastnar man bara. Adde nämner att bekräftelse var en stor anledning, och att vara värst gav denna bekräftelse. Vidare påstår Adde att han aldrig gillat fotboll särskilt mycket, det är mer samhörigheten som han tycker om. En annan huligan som intervjuas påstår att han började bli involverad med GAIS vid ungefär 8 års ålder, och när han blev något äldre så blev han mer involverad i läktarkulturen och tog kontakt med firman, bad om att gå på deras träningar och blev frågad efter några träningar om han ville vara med på ett slagsmål som skulle bokas in.

En annan huligan i dokumentären ser inte sig själv som en våldsam person, han påstår att han har varit våldsam i GAIS sammanhang "men det har varit för gemenskapen och för att det är kul" (Discoveryplus 2023).

När jag frågade Marcus vad han tror att den främsta orsaken till våldsamerheter svarade han att "unga arga män". Gustav lyfter fram att våldet är en del av fotbollskulturen: "Det är en typ av fotbollskultur att man blir som en familj, så som jag har förstått det, inne i firmorna. Man uppfostrar de yngsta som kommer in till att bli just så som de äldsta är."

I dokumentären träffar vi före detta huliganen "Koppar" som är pappa. Vid en supporter marsch med sin son säger han "De måste börja när de är små, de måste härdas". Koppar lyfter fram att han funderade på hur hans roll som pappa kunde ses på när han tog

med sig sin son och lät honom hålla i en rökbengal, men när någon kommenterade “vad gjorde du själv när du var tretton?” tänkte Koppar “Ja i och för sig” (Discoveryplus 2023). Interaktionen mellan supportrarna bekräftar beteendet hans son utför och Koppars roll som pappa som legitimt baserat på hur Koppar själv agerade vid den åldern. Jag argumenterar då att firmavåldet som utövas på andra platser än fotbollsarenan etableras genom flera långvariga interaktioner med våldsbejakande personer på läktaren, som legitimerar våldsbejakande supporter-identitetens plats i den svenska supporter-kulturen. Detta är belyser en av huliganerna i dokumentären, han påstår att våldet ingår i att vara fotbollsklubb, precis som svinn finns i en matbutik, om man ska ha det positiva av supportrarna så ingår även det negativa (Discoveryplus 2023).

Ett fenomen som belyser hur inbäddad huliganismen och firmakulturen är i svenska supporter-kulturen är hemsidan svergiescenen.net (tidigare sverigesccenen.com). AIKs huligangruppering “Firman Boys (FB)” etablerade sidan som en hemsida där huliganer själva kunde rapportera om händelser inom svenska huliganscenen. För att publicera behövde man bevisa att man var medlem i en firma och att man kunde slåss (Radmann 2015:85). Hemsidan blev nedstängd 2018, och återupplivades 2022 som ett arkiv av nordisk huliganism. Den innehåller skriftlig dokumentering i form av förstahandsberättelser och en kartläggning av majoriteten av stora organiserade och oorganiserade huliganslagsmål under åren 1990-2017 och mycket mer, såsom personer huliganerna gillar och ogillar, hur FB ställer sig till olika händelser i svensk fotboll. Den senaste uppdateringen på hemsidan var i augusti 2022, där den avslutande meningen i uppdateringen tyder på hur djupt inbäddad huliganismen är. “Showen rullar vidare. Kampen fortsätter. På planen, läktarna, gatorna, skogarna, styrelserummen. Vi ska ingenstans. Vi är här för att stanna. Tills döden skiljer oss åt. Vi vann - Ni förlorade!”(Svergiescenen.net). Om detta påstående stämmer in på verkligheten, så kan vi tyda att huliganism, eller i alla fall huliganer, till och med finns i klubbars styrelse.

Samuel och Marcus anser båda att en nollvision är omöjlig, men bland alla respondenter uppfattas våldet inte direkt problematiskt, alla respondenter anser att våldet som existerar inte påverkar deras vilja att gå på match. Samuel anser att det är väldigt lätt att undvika konfrontationer med ordningsmakten eller motståndarnas supportrar. “Det är för mig i alla fall svårt att bara råka hamna i en jobbig situation om jag skulle ta med mig något barn till exempel.” Genomgående i mitt material uppfattas mängden våld i fotbollssammanhang ha

minskat. Som jag nämnt tidigare anser Marcus och Gustav att våldet sällan drabbar civila. Lova som jobbar på Riksidrottsförbundet lyfter att mängden våld förbättras, men det behöver fortfarande bli bättre:

Min uppfattning är att det för 10-15 år sedan var mer vanligt med allvarliga tillbud som rusningar på läktare och slagsmål mellan olika grupperingar i arenan. Även om det blivit väsentligt bättre nu så finns det fortfarande inslag av våldsamer som är helt oacceptabla. (Intervju med Lova, 05/12/23)

Det är tydligt att våldet som kan kopplas till fotbollen inte upplevs som problematiskt av mina respondenter. Majoriteten av våldet anses uppstå mellan firmorna och huliganerna själva och det tycks gå relativt lätt att undvika. En aspekt av fotbollsvåldet som existerar i dokumentären och till viss nivå i det empiriska materialet är att huliganerna ser sina aktioner som en sport eller hobby som existerar i samband med fotboll. Detta märks på sveriges scenen, där de använder begreppet "liga" för att förklara hur huliganlandskapet uppfattas från deras egna perspektiv. Som Gustav belyser:

Det är typ en typ av hobby. Det här är personer som gillar att slåss. Det här är personer som gillar att få ut sina asså, få ut sina känslor och sånt genom slagsmål. Så det här är någonting som... De arrangerar det här mellan varandra liksom. Att träffas och slåss för att... Det här är människor som gillar att slåss helt enkelt. (Intervju med Gustav, 20/11/23)

I dokumentären hör vi Koppar argumentera "förr i tiden var vi ändå vikingar, vi var ute och härja idag har vi ingenting, men fotbollen, där kan vi äntligen få leva ut" (Discoveryplus 2023). Jag avslutar detta kapitel med Marcus åsikt att huliganvåldet inte kommer försvinna, men det måste förflyttas:

Någonstans måste man inse att de tycker att det är kul. Alltså på samma sätt som att folk tycker att det är kul att gå och boxas. Man får försöka hitta någon gråzon däremellan som båda kan vara nöjda. Och få bort våldet från så civila drabbas. (Intervju med Marcus, 06/12/23)

Supporterengagemang: en väg mot lösningen av fotbollsvåld

Detta kapitel kommer att utforska hur supporterengagemang kan bidra till en bättre och säkrare fotbollskultur. Genom att granska exempel och strategier som involverar supportrarna

direkt, strävar jag efter att förstå hur deras engagemang kan fungera som en konstruktiv kraft för att adressera och minska förekomsten av våld inom fotbollen.

2012 startade Svensk Elitfotboll projektet “Stå upp för fotbollen”, som bidrog med finansiering åt klubbar så de kunde anställa Supporter liaison officers (SLOs). En SLOs jobb är att upprätta en ordentlig dialog mellan supportrar och klubben, för att framhäva en positivare supporterkultur, minska konflikter och förbättra upplevelsen av att gå på match. Forskning visar att detta till en viss nivå har lyckats (Stott et al. 2020:197).

Avdelningen hos polisen som står närmast fotbollssupportrar är supporterpolisen, som jobbar med att förebygga våld och ordningsstörningar, och samarbetar med organisationerna, riksidrottsförbundet, fotbollsförbundet och sociala myndigheter m. fl. (Polisen 2019).

Värt att notera är att supporterpolisen inte har något officiellt samarbete med de organiserade supportergrupperingarna, varken klubbarnas egna supportergrupperingar eller svenska fotbollssupporterunionen (SFSU.nu). Mitt empiriska material talar för att dialog med supportrarna är det viktigaste steg som kan tas för att etablera framgångsrika lösningar som inte betraktas som oberättigade av supportrar. Den aktiva supportern Samuel kommenterar att dialogen bör öppnas för alla:

Det är väl av allra högsta vikt att man involverar supportergrupper, och i Hammarby finns det ju stora organiserade supportergrupper med Bajen fans och Hammarby Ultras och Ultra Boys och sen finns det ju andra grupperingar som kanske är mer tveksamma att bjuda in men man kan ju ändå ha en dialog liksom det tror jag ändå... nej jag ångrar mig det är klart alla ska ju det är ju bara att ha dialog med alla sen kanske inte alla kommer till bordet men då har man i alla fall öppnat upp det liksom. (Intervju med Samuel, 01/12/23)

I dokumentären kommenterar GAIS att det har “goda relationer med de etablerade supportergrupperingarna, men det här är en gruppering vi inte har någon kontakt med” (Discoveryplus 2023). Det framgår inte om GAIS har försökt föra en dialog med denna firma eller om det försökts och firman inte svarat. Denna aspekt såg Herd i av sina intervjuer, där en polis kommenterar att supportergrupperingar inte är särskilt entusiastiska i att föra dialog (Herd 2018:211).

Dialogen som existerar på fotbollsevenemang är mellan klubbens SLOs och deras kontaktnät. Stott finner att en viss problematik existerar, då en SLOs kontaktnät för det mesta etablerats innan individen tagit på sig rollen som SLO. Detta har resulterat i svårigheter för dem att etablera relationer med yngre generationer av supportrar som kommit till läktaren efter deras tid. Ytterligare ett problem som lyfts fram är att en SLO inte kan dela med sig av all

information de får, för att inte förstöra den tillit som supportrarna har till klubbens SLO (Stott et al. 2018:201). En SLO innehar alltså rollen som förmedlare mellan supportrarna, klubben och polisen. Detta betyder att i bästa fall, så fungerar SLOs som andrahandskälla för supportrarnas åsikter. Men som visat kan SLOs inte dela med sig av allt som sker, för att inte äventyra relationen de har till supportrarna. När jag frågade polisen Karl vilka åtgärder som tas och kan tas för att minimera risken för våld berättade han att någon dag innan matchen, går polisen och klubbarna igenom säkerheten och planerar hur avspärningar och sånt ska se ut. Hammarbys Event- och säkerhetsansvarige Göran Rickmer lyfter fram frågan "Hur skapar vi en miljö som inte attraherar det här beteendemönstret?" Han anser att oavsett hur lagstiftningen ser ut, kommer det fortsätta brännas bengaler på läktarna och folk kommer vilja slåss i klubbens namn (Lundh 2023). Lova från Riksidrottsförbundet belyser att genom samarbete och aktiv dialog med supportrarna kan detta uppnås: "De kan, tillsammans med klubben, sätta upp egna riktlinjer och uppförandekod för vad som ska gälla på ståplatsläktaren. Beroende på vad man kommer överens om behöver sedan samtliga parter, inklusive berörda myndigheter, bidra för att leva upp till detta". Herd anser att polisen och supportrarna bråkar om hur supporter-kulturen bör uppfattas och upplevas, och att det kan uppfattas som ett gott mot ont perspektiv (Herd 2018:207f) Men som Gustav säger: "Det är omöjligt att lösa ett problem med en person om man inte involverar den personen. Samma sak i det här." Eller Lova om involveringen av supportrar: "De är en förutsättning för att skapa trygga och säkra evenemang." Samt Karl:

Det är ju den absolut viktigaste faktorn. Och att vara så transparenta som man bara kan. Sen så är det klart som myndighet så är det som du sa innan med vissa sekretesser och sånt. Men när kommunikationen uteblir då blir det att man misstänkliggör varandra och det blir så här rykten som går och det blir förenklade situationsbeskrivningar och saker som har hänt. Så att det där är en farlig väg att gå. (Intervju med Karl, 15/11/23)

Jag vill då lägga fram att om tongivande supportrar och grupperingar har möjligheten att närvara vid dessa möten med polisen och klubbar, utan att riskera påföljder eller andrafiering, kan perspektivet av gott mot ont förändras, och supportrar kan få sin röst hörd, informera och bidra med viktig information. Till exempel om planerade aktioner kommer ta plats, hur säkerheten kan byggas upp runt aktionen och polisen och klubben kan lyfta fram vad som önskas av supportrarna. Detta kan resultera i mer standardiserat samarbete mellan polis och supportrar, som kan etablera en miljö där våldsbejakande supportrar blir marginaliserade.

Som tidigare forskning visat minimerar detta risken för våld samt faller in under särskild polistaktik(SPT) som polisen ska använda vid fotbollsevenemang (Stott et al. 2008. Polisen 2019). Karlén och Radmann ser i sin studie att supporterpolisen upplever intern problematik i sin roll, då de känner att den kulturella kunskap de besitter inte kan effektivt kommuniceras till sina kollegor och chefer (Karlén och Radmann 2023:354). Genom att involvera högre uppsatta poliser i dessa möten kan polisens kulturella kunskap utvecklas och bidra till större förståelse för framträdandet supporterkulturen bidrar med samt utveckla arbetet för att få bort problematiska supportrar.

Det är tydligt i mitt material att kommunikationen mellan supportrar, ordningsmakt och organisatörer i dagsläget inte upplevs som tillräcklig. Majoriteten av mina respondenter anser att någon form av legalisering av pyroteknik skulle vara ett steg i rätt riktning. Marcus påstår “Det skulle vara bevis från förbundet och ordningsmakten att man lyssnar på supportrar och respekterar det. Och försöker visa att man verkligen vill att nå någonting som är för allas bästa. För det är ju vad legalisering av pyroteknik skulle vara.”

Gustav uttryckte en väldigt intressant ide hur legalisering av pyroteknik skulle kunna se ut:

Det handlar om att ge och ta. Ger man så får man ju ta också. Det skulle till exempel kunna vara att man legaliserar pyroteknik. Men att man förlorar möjligheten att få använda sig av pyroteknik om man är liksom anstiftande till slagsmål eller något sånt. Det är ett jättebra exempel. Det blir ganska skämmigt ifall gästande supportrar får dra med sig hur mycket pyroteknik som helst. Medan liksom hemmasupporterna inte får ha det alls eftersom att de startat ett slagsmål förra matchen. Det blir liksom incitament att inte slåss på matcherna. (Intervju med Gustav, 20/11/23)

Detta skulle självklart inte lösa problemen med illegal tändning av pyroteknik, som Göran Rickmer säger, det kommer tändas bengaler oavsett vad lagstiftningen säger (Lundh 2023). Detta tolkar jag som att även om det skulle legaliseras i den mån som Gustav talar om, kommer det fortfarande finnas individer som smugglar in pyroteknik på arenan när det inte tillåts. Forskning i Nederländerna visar dock att det är lättare att identifiera individer som tänder bengaler när det är enstaka personer, istället för en organiserad grupp (Merkelbach et al. 2021:7).

Jag argumenterar då att genom etableringen av en konstant dialog mellan aktörerna kan vi utvidga den polisiära förståelsen hur arbetet mot dessa företeelser kan förbättras samt skapa incitament för supportrar och supportergrupperingar att ta avstånd från våldsbejakande

supportrar, och som belöning kan de möjligen få använda sig av pyroteknik utan risk för påföljd. Samuel blickar tillbaka till när pyroteknik var lagligt:

Det hade ju varit fantastiskt, vi hade ju det förut det var ju svinbra då var det ju hinkar framför och det fanns Brandmän där och så fick man ju göra en ansökan om hur många Bengaler man skulle bränna och så fick man ja eller nej och så det var ju mycket mycket bättre det var ju fantastiskt, det är ju otroligt stämmingsfullt det finns ju ingen anledning att ta bort Bengaler /.../ Bengaler eller såna här rökbengaler är ju jättefint ju speciellt på höstmatcher när det är mörkt. (Intervju med Samuel, 01/12/23)

Legalisering av pyroteknik är antagligen inte det första steget som kan eller bör tas i utvecklingen av dialogen mellan supportrar och polis, men eftersom det har varit lagligt en gång förut, bör det vara möjligt att uppnå det igen.

Slutsatser, diskussion och vidare forskning

Studiens syfte var att skapa en djupare förståelse för den svenska supporter-kulturen och hur den upplevs av matchgående supportrar. Frågeställningarna löd: Hur upplevs medias roll? Hur upplevs gruppidentiteter på läktaren? Hur uppstår våldet enligt de intervjuade och vilken bild av det har matchgående supportrar? Hur kan supportrar- involvering förbättra läktarkulturen enligt respondenterna?

Efter att ha analyserat olika perspektiv och åsikter kring medias rapportering om våld vid fotbollsevenemang samt dess förmodade påverkan på allmänhetens uppfattning, har jag dragit slutsatsen att medias rapportering om våldsamma händelser vid fotbollsevenemang spelar en betydande roll i att forma den allmänna uppfattningen om säkerheten på arenor. Trots detta tenderar media att fokusera på negativa händelser och våldsamheter snarare än att framhäva de många tillfällen inget våld inträffar. Denna snedvridna fokusering skapar en bild av ökat våld på evenemangen, vilket kan orsaka felaktig uppfattning hos allmänheten. Intervjuer och åsikter från olika personer som supportrar och polis, visar på skiftande uppfattningar om hur frekvent våld uppstår vid fotbollsmatcher. I det empiriska materialet finner vi att det inte finns någon enighet om hur vanligt eller ovanligt våld är och ett bekymmer för felaktigheter och vinklad rapportering av medierna existerar. Det noteras att mindre incidenter ibland överdrivs medan större händelser inte alltid får rättvis och detaljerad rapportering. Detta skapar missförstånd och kan förvränga bilden av vad som faktiskt sker vid fotbollsevenemang. Majoriteten av respondenterna anser att medierna har potential att

förbättra sin rapportering genom att visa fler positiva exempel på trygga evenemang samt genom att erbjuda en mer detaljerad och balanserad redogörelse av våldsincidenter. Det föreslås att samarbete och bättre kommunikation mellan polis och media kan bidra till en mer nyanserad rapportering, vilket kan ge allmänheten en bättre förståelse för våldsläget och hur det uppstår vid fotbollsevenemang. Slutligen betonas behovet av en mer mångfacetterad och objektiv rapportering från medierna för att skapa en mer korrekt bild av situationen vid fotbollsevenemang. Detta kan i sin tur bidra till att minska stigmatiseringen av supportrar samt främja en mer konstruktiv dialog och åtgärder för att skapa tryggare evenemangsmiljöer.

Respondenterna anser att grupperingar upplevs som en huvudsakligen positiv aspekt av supporterkulturen, men som medför viss problematik. Grupperingarna är komplexa och heterogena där olika grupperingar inom samma lag kan ha olika beteenden, ideologier och riktlinjer. Det betonas att våldsbejakande supportrar kan ses ur ett positivt aspekt av vissa. De kan bidra med ett rykte som kan uppfattas positivt, agera som ett skyddande organ för civila matchgående och återta respekt när det gått sportsligt dåligt för klubben. Samtidigt kan vi se att våldsbejakande supportrar etablerat ett framträdande där de ser sig själva som en maktfaktor, där de står ovanför lagen och klubben. Trots att dessa individer kan fungera som ett skyddande organ, noteras det att aktioner som utförs av individer kan bidra till eller resultera i att andra supportrar blir drabbade av våldsamheter. Det påpekas även att gruppidentiteten kan få individer att agera som cyniska aktörer, alltså mot sina egna värderingar i hopp om att inte bli utfrysta från gruppen. Observationen av ramsan i Hammarbys klack visar även att det finns en acceptans och legitimering för de problematiska framträdanden våldsbejakande supportrar besitter i ramen för den svenska läktarkulturen.

Respondenterna klassade in våldet i två kategorier, våld mot ordningsmakten och våld mot andra supportrar. Det våld som existerar mot ordningsmakten uppstår huvudsakligen i korta konfrontationer och små saker som eskalerar, men tycks även uppstå i samband med kontroversiella beslut som resulterar i konsekvenser för den större gruppen supportrar. Det är tydligt att polisen och ordningsvaktens aktioner måste uppfattas som legitima av den stora massan, upplevs aktionerna som illegitima kan det ha en negativ effekt och bidra i rekryteringen av nya våldsutövare och legitimering av brott mot reglerna i aspekten av att uttrycka individuellt och kollektivt missnöje mot ordningsmakten. Den andra kategorin av våld, det som riktas mot andra supportrar, tycks huvudsakligen bestå av huliganer och firmor som utövar våld mot varandra. I dokumentären "Jag är Huligan" kan vi se att indoktrinering

in i huligan- och firmakultur börjar i tidig ålder och riktar sig mot unga arga män. Huliganism tycks medföra en form av gemenskap och bekräftelse, där de yngsta blir uppmanade att agera likadant som de äldre huliganerna. Detta framträdande tycks valideras genom flera långvariga interaktioner med våldsbejakande supportrar som legitimerar de yngres beteende baserat på deras egna aktioner vid den åldern. Hemsidan sverigescecen.net illustrerar hur djupt rotad huliganism och firmakulturen är i den svenska supporterulturen, med en ständig närvaro som antyder möjligtvis att huliganismen, eller åtminstone dess aktörer, har en närvaro och påverkan även i klubbarnas styrelser. I det empiriska materialet finner vi att våldet som uppstår i samband med fotbollsevenemang inte upplevs som problematiskt av matchgående supportrar, och är relativt lätt att undvika. Mängden våld som existerar i samband med fotbollsevenemang uppfattas ha minskat, dock pekar vissa på att även om det förbättras så finns det fortfarande oacceptabla inslag av våld. Våldet tycks existera som en hobby eller sport för huliganerna, som existerar i anknytning till fotbollen och kan förstås som en arena där individer kan ventilera sina känslor, där det dras paralleller till vikingarna. Det tycks vara viktigt att i alla fall få bort våldet från de civila, så de inte drabbas.

Respondenterna anser att supporterengagemang kan utgöra en viktig del i lösningen för att förbättra och etablera en säkrare supporterkultur. Genom exemplen med Supporter Liaison Officers (SLOs) och supporterpolisen samt intervjupersonernas kommentarer, framträder tydligt att en aktiv dialog med supportrarna är avgörande för att etablera effektiva lösningar som inte uppfattas som oberättigade av supportrar. Vikten av att inkludera alla supportergrupper poängteras av respondenterna, även de mindre samarbetsvilliga, och att sträva efter en bredare dialog. Det är tydligt att en SLOs roll är begränsad, då de inte kan dela med sig av all information den besitter och har svårigheter att etablera relationer till yngre supportrar, som resulterar i en distans mellan dem och vissa supportergrupper.

Kommunikationen mellan polis, arrangörer och supportrar anser respondenterna vara otillräcklig, och majoriteten av respondenterna anser att legalisering av pyroteknik kan vara ett steg i rätt riktning. Denna åtgärd ses dock inte som en universallösning och det förekommer olika perspektiv på dess effektivitet. I den sammanfattande slutsatsen av det empiriska materialet anser jag att etablering av kontinuerlig kommunikation mellan alla aktörer kan bidra till ett mer samarbetsinriktat förhållningssätt. Detta resulterar i marginalisering av våldsbejakande supportrar, som tidigare forskning visat, minimerar detta risken för våld. Slutligen indikerar resonemangen kring legalisering av pyroteknik att det kan vara en möjlig åtgärd, men inte en fullständig lösning. Att återupprätta dialogen och skapa

incitament för positivt beteende inom supporterkulturen är av stor vikt för att förbättra säkerheten och upplevelsen på fotbollsevenemang och på så sätt förändra ramen för vad som accepteras i den svenska supporterkulturen.

Supporterkultur är ett socialt fenomen som är i ständig förändring, och i Sverige är det skillnad i varje klubb och varje gruppering. I kommande avsnitt diskuterar och spekulerar jag hur detta fenomen kan vidareutvecklas. Före detta huliganen Koppar drar paralleller mellan huliganism och vikingarna. Därför vore det intressant att undersöka detta fenomen med mer primärt material från huliganer och undersöka hur det etablerats ett socialt utrymme eller inramning där våld accepteras och hur det upplevs ge uttryck av känslor. Det vore även relevant att analysera varför denna form av våld upplevs som mer legitim i aspekten av att få uttrycka känslor än till exempel boxning eller kampsport. Bidrar tabubeläggningen till att det är en mer exalterande form av våld? En mer kvantitativ undersökning av matchgående supportrar kan analysera mer precist vilka framträdanden som accepteras och uppmuntras i klacken, då flera tusen sjöng ramsan nämnd i analysen av gruppidentiteter men en minoritet faktiskt bryter mot reglerna. Etableringen av dialog har genomsyrat analysen, det vore därför intressant att undersöka varför denna dialog inte existerar i dagsläget. Är det en ovilja från de olika parterna att samarbeta?

SvD publicerade en artikel den 12 december 2023 där socialminister Jakob Forssmed och justitieminister Gunnar Strömmer lyfter fram att regeringen börjat en utredning om hårdare straff för brott som uppstår på läktaren. (Österberg, Svahn 2023) De undersöker om straffen för användandet av pyroteknik, inkast av föremål och planstormningar bör skärpas och fler individuella avstängningar bör etableras. Analysen har visat vikten av hur beslut behöver uppfattas som proportionerliga av supportrar för att inte ha en motsatt effekt. Det vore därför intressant att studera hur detta förslag uppfattas av supportrar, och om detta går igenom hur effektivt det är.

Käll- och litteraturförteckning

Tryckta källor

Allmänna supporterklubben 2023. *MTR, SL OCH POLISEN – NI RISKERAR VÅRA MEDLEMMARS LIV*. [Elektronisk] Hämtad online 26/10/2023: [Länk](#)

Andersson, Viktor SVT Sport, 2018. *Jennie var två meter från bengalen: "Barn som grät och grät"*. [Elektronisk] Hämtad online 25/10/2023: [Länk](#)

Goffman, Erving 1990(1959). *The Presentation of Self in Everyday Life*. London: Penguin, Print.

Hagström, Charlotte & Nylund Skog, Susanne 2022. Intervjuer I: Silow Kallenberg, Kim, Nystrand Von Unge, Elin, and Wiklund Moreira, Lisa. *Etnologiskt Fältarbete : Nya Fält och Former*. Upplaga 1. ed. Lund: Studentlitteratur. Print.

Herd, Katarzyna 2018. "*We Can Make New History Here*" : Rituals of Producing History in Swedish Football Clubs. [Elektronisk] Hämtad online 30/10/2023: [Länk](#)

Jag är Huligan 2023. Jakten på slagsmål. [Sportdokumentär] Discoveryplus 1/11/2023 Hämtad online 01/11/2023:[Länk](#)

Jag är Huligan 2023. Ett våldsamt liv. [Sportdokumentär] Discoveryplus 1/11/2023 Hämtad online 01/11/2023:[Länk](#)

Karlén, Sara & Radmann, Aage 2023. *Swedish Supporter Culture - Restrictions, Conflicts, Resistance*. Soccer and Society 24.3: 350-63. [Elektronisk] Hämtad online 26/10/2023 [Länk](#)

Knapton, Holly, Lisa Espinosa, Henk E. Meier, Emma A. Bäck, & Hanna Bäck. 2018. *Belonging for Violence: Personality, Football Fandom, and Spectator Aggression*. Nordic Psychology 70.4: 278-89. [Elektronisk] Hämtad online 01/11/2023: [Länk](#)

Lindblad, Anders, SvD 2022. *Bengaltennis är ett ord som kastats in i fotbollsallsvenskan 2022*. [Elektronisk] Hämtad online 25/10/2023: [Länk](#)

Lundh, Olof 2023. Lundhs podcast, *412 - Göran Rickmer*. [Podcast] Hämtad online 01/11/2023: [Länk](#)

Merkelbach, Inge Dewies, Malte Noordzij, Gera & Denktas, Semiha 2021. *No Pyro, No Party: Social Factors, Deliberate Choices, and Shared Fan Culture Determine the Use of Illegal Fireworks in a Soccer Stadium*. *F1000 Research* 10: 498. [Elektronisk] Hämtad online 30/10/2023: [Länk](#)

Pettersson, Dann, Hufvudstadsbladet, 2023 *Finsk polis deltar i insats vid Stockholmsderby*. [Elektronisk] Hämtad online 25/10/2023: [Länk](#)

Polisen, 2019 *Supporterpolisens - polisens arbete*. [Elektronisk] Hämtad online 15/11/2023: [Länk](#)

Polisen, 2019, *Särskild polistaktik (SPT)*
[Elektronisk] Hämtad online 19/11/2023: [Länk](#)

Radmann, Aage, 2015. *Vad är huliganism?* Malmö: Arx förlag

Rookwood, Joel & Pearson, Geoff 2012. *The Hoolifan: Positive Fan Attitudes to Football 'hooliganism'*. *International Review for the Sociology of Sport* 47.2: 149-64. [Elektronisk] Hämtad online 25/10/2023: [Länk](#)

Svenska fotbollssupporterunionen, 2018. *UPPMANING TILL POLISEN ATT FÖLJA MED I FOTBOLLENS POSITIVA UTVECKLING*. [Elektronisk] Hämtad online 25/10/2023: [Länk](#)

Stott, Clifford, James Hoggett, & Geoff Pearson 2012. *'KEEPING THE PEACE': Social Identity, Procedural Justice and the Policing of Football Crowds*. " *British Journal of Criminology* 52.2: 381-99. [Elektronisk] Hämtad online 26/10/2023: [Länk](#)

Stott, Clifford, Havelund, Jonas & Williams, Neil 2019. *Policing Football Crowds in Sweden*. Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention 20.1: 35-53.

[Elektronisk] Hämtad online 26/10/2023: [Länk](#)

Stott, Clifford, Adang, Otto Livingstone, Andrew & Schreiber Martina 2008. *TACKLING FOOTBALL HOOLIGANISM*. Psychology, Public Policy, and Law 14.2: 115-41.

[Elektronisk] Hämtad online 26/10/2023: [Länk](#)

Stott, Clifford Khan, Sammyh Madsen, Erik & Havelund, Jonas 2020. *The Value of Supporter Liaison Officers (SLOs) in Fan Dialogue, Conflict, Governance and Football Crowd Management in Sweden*. Soccer and Society 21.2 (2020): 196-208. [Elektronisk]

Hämtad online 27/10/2023: [Länk](#)

Svahn, Nicklas & Österberg, Tobias Svenska Dagbladet (13/12/2023) *Ministerns kritik efter kaoset: Klubbar slätar över det som sker*. [Elektronisk] Hämtad online 13/12/2023: [Länk](#)

Firman Boys (Senast uppdaterad 08/17/2023) Sveriges scenen [Elektronisk] Tillgänglig: www.sveriges scenen.net/ Läst: 02/11/2023

Åkesson, Lovisa Vighagen, Jesper 2023. *Stök på tunnelbanan inför fotbollsderbyt*

[Elektronisk] Hämtad online 14/12/2023: [Länk](#)

Öhlander, Magnus, *Interaktionism* 2017. I: Gunnarsson Payne, Jenny & Öhlander, Magnus. *Tillämpad kulturteori*. Uppläga 1. ed. Lund: Studentlitteratur. Print.

Otryckta källor

Intervjuer:

1. Namn: "Karl"

Yrke: Polis

Intervjudatum: 15/11/2023

Intervju i form av Zoom-samtal

Intervjuns längd: 37 minuter

2. Namn: "Gustav"

Yrke: Ordningsvakt

Intervjudatum: 20/11/2023

Intervju i form av Zoom-samtal

Intervjuns längd: 31 minuter

3. Namn: "Samuel"

Yrke: Entreprenör

Intervjudatum: 01/12/2023

Intervju i form av Zoom-samtal

Intervjuns längd: 29 minuter

4. Namn: "Lova"

Yrke: Riksidrottsförbundet

Intervjudatum: 05/12/2023

Intervju i form av mejlväxling

Intervjuns längd: -

5. Namn: "Marcus"

Yrke: Hantverkare

Intervjudatum: 06/12/2023

Intervju i person

Intervjuns längd: 19 minuter

Samtliga intervjuer utförda av författaren.

OBSERVATIONER:

1. 03/09/23, kl. 13.00-18.00 Tele2 Arena, Johanneshov.
2. 08/10/23, kl. 16.00-20.00 Tele2 Arena, Johanneshov.
3. 22/10/23, kl. 12.00-19.00 Tele2 Arena, Johanneshov.
4. 12/11/23, kl. 13.00-18.00 Tele2 Arena, Johanneshov.

Samtliga observationer utförda av författaren.

Bilaga 1: Intervjuguide

Personligt:

- Vad heter du?
- Hur gammal är du?
- Vad har du för sysselsättning?
- Hur ser din vardag ut?

Lag & Matcher:

- Håller du på något fotbollslag?
- Om ja, vilket?
- Brukar du gå på matcher?
- Hur ofta?
- Med familj? Kompisar? Själv?
- Åker du direkt till matchen eller någonstans innan?
- Känner du tillhörighet till laget?
- Tycker du att grupperingarna är en del av laget/klubben?
- Tycker du att grupperingar är en positiv aspekt av fotboll? (Ultras?)
- Känner du dig säker på/påväg till och hem från matcherna?

Våld:

- Kan du beskriva din uppfattning om fotbollskulturen och relationen till våld och aggression under matcher?
- Hur vanligt är våld vid fotbollsevenemang enligt din uppfattning?
- Vad tror du är det främsta orsakerna att det uppstår?
- Har du själv känt av dessa faktorer?
- Tror du att resultatet och placeringen av laget i tabellen påverkar våldet?
- I vilket skede tror du att det är störst risk för våld?
- Påverkar risken för våld din vilja att gå på match?
- Tror du att det finns åtgärder som kan tas för att minska risken för våld? Exempel?
- Tror du att attityder och normer inom supporterulturen förändrats över tid när det gäller våld?

- Hur har utvecklingen sett under din tid?
- Har du upplevt våld vid fotbollsevenemang? Beskriv en situation
- Vad var din upplevelse och hur utvecklades situationen?
- Vad var syftet eller motivet till detta? Har din uppfattning/inställning ändrats sen dess?
- Hur tror du att konsumtion av alkohol och droger påverkar våldet?
- Hur tror du regleringen av alkohol som serveras på arenan påverkar våldet?
- Hur tror du mediebevakningen och rapporteringen om våld vid fotbollsmatcher påverkar allmänhetens uppfattning om problemet?
- Finns det sätt att förbättra mediernas roll i att hantera detta ämne?

Personliga utvägar:

- Vilka åtgärder eller strategier tycker du behövs för att främja en säkrare och mer inkluderande atmosfär vid fotbollsmatcher?
- Finns det exempel på framgångsrika initiativ eller projekt som har lyckats minska våldet vid fotbollsevenemang?
- Vad har de åstadkommit och hur har de gjort det?
- Vad tycker du om att involvera supportrar och supportergrupperingar i arbetet med att minska våldet vid fotbollsevenemang?
- Hur kan deras engagemang vara en del av lösningen?
- Hur tycker du att supportrar agerar vid matcher?
- Hur borde de agera vid matcherna?
- Hur tycker du polisen/väktare agerar vid matcher?
- Hur borde de agera vid matcherna?
- Vilken roll tror du pyroteknik spelar in i våldsfenomenet? (dvs Bengaltennis, bråk när det inte får användas osv)
- Vad tycker du om legalisering av pyroteknik?
- Hur tror du könsnormer påverkar våldsfenomenet?